

Om mine forældre

Spredte erindringer om far

Far taler til folk 5. maj 1945

Da der er skrevet så meget om far, har jeg fortrinsvis skrevet om vores mor, som også var et helt usædvanligt menneske.

Pi med 7 decimaler

'Vognstangen ser jeg og hjulene
rundt om Polarstjernen haste.
Menneskehånden højest om lykkes
terning kan kaste.'

Dette vers citerede min far engang for mig en stjerneklar aften. Hvem der har skrevet digtet ved jeg desværre ikke!

Men når jeg så regner efter, kan jeg desværre ikke rigtigt få det til at passe. Men måske? (3,1415926 siger verset at det er)

Jeg mener at det er 22 der skal divideres med 7, ved nogen det? 😞

Andre minder om far: Han var en rigtig sportsmand, og spejder havde han været i mange år. Når jeg skulle fortælle, hvad min far lavede, pralede jeg altid og sagde: 'Soldat, politi og spejder'. Mon jeg selv har været meget mere end 7 år?

Ingen kunne flette flotte julehjerter som vores far. Han satte dristigt orange sammen med lilla, og grønt blev kombineret med lyserødt, men mønstrene var særdeles indviklede, og vi andre lærte aldrig rigtigt at gøre ham kunsten efter.

Han og mor sad i mange år og legede julemandens værksted, for alle nevøer og niecer skulle også begaves. Et år var det mokkasinfremstilling. De blev utrolig flotte, de mokkasiner.

Deres egne børn fik af og til andet end nyttegaver, såsom mors hjemmestrikkede strømper og

halstørklæder, og jeg husker endnu, hvordan Kaj og jeg styrtede rundt i hele huset efter den ene seddel efter den anden for til sidst at finde et par dejlige højt ønskede nye cykler i kulkælderen.

Far var lidt af en skuespiller. I mange år optrådte han med nummeret: 'Far giver baby bad og gymnastik!'. Når han var færdig, kunne mor rydde op, mens alle de tilstedeværende damer var ved at dåne af begejstring over sådan en omsorgsfuld far og ægteemand.

Som håndværker var far også helt speciel. Som enhver ordentlig mand på den tid skulle han klare alle småreparationer i hjemmet selv. Jeg mindes endnu min skuffelse og forfærdelse over et tapet, som han havde sat op i mit værelse, og det bar tydeligt præg af at være hastværksarbejde med massevis af folder og buler. Ret hurtigt fik jeg det dog overklistret med Christel-tegninger, som alle vi skolepiger beundrede meget, fra en kalender, og så blev det ligefrem et flot (!) ungpigeværrelse efter datidens standard.

Da far døde, arvede jeg det gamle, smukke ur, og det har jeg givet en hædersplads. Jeg nænner bestemt ikke at få det gjort i stand, for hver gang jeg trækker det op, bliver jeg mindet om far, som i sin tid reparerede den ene viser og monterede en symaskinenål på den i stedet!

Ja, mine søskende kunne bidrage med endnu flere historier.

Far havde blandt andre uundværlige ting også altid en bidetang i lommen, og den fik han god brug for, engang da barnebarnet Anders var kommet til at kaste fiskestangen så uheldigt, at krogen bed sig fast i låret på ham selv. Der var en del hyl og skrigen, før bedstefar resolut bed krogen over med tangen. Jeg tror dog nok de kørte til læge bagefter.

"Men jeg er ikke helt sikker på, at du husker den med fiskekrogen korrekt. Jeg mener nemlig, at det var lægen, som med en bidetang bed modhagerne af, så krogen kunne skubbes bagud af Anders' lår. Bedstefar syntes, at det var frustrerende at have ventet så længe på så lidt, at han anskaffede sig en lille bidetang af mærket "Øberg". Som en rigtig spejderdreng var han herefter beredt på at kunne klare en lignende situation, hvilket dog aldrig indtraf, men han yndede at fortælle om episoden." (Sådan skriver Christian 261207)

"Måske er det noget nedarvet? Min bedstefar var fuld af selvtillid, når det gjaldt at sætte huse i stand, bygge til eller reparere motorer. Men selvtilliden stod aldrig mål med resultatet, som i heldigste fald var hæsligt, i værste fald ubrugeligt.

Han byggede en afsindigt grim udestue til min bedstemor, som havde været værdig til at komme med i TV3-programmet "Danmarks værste håndværker" – altså udestuen, ikke min bedstemor. En gang havde han fået den idé at forkorte et spillebord, så min mor kunne bruge det som sofabord. Han savede benene af det. Til hans ros skal siges, at da min mor fik et hysterisk anfald, limede han benene på igen. Og man kunne - næsten - ikke se det.

Bedstefar var altid bevæbnet med en tang. Hvad enten det gjaldt at hive fiskekroge ud af uheldige lystfiskerkinder, eller rustne søm ud af barnefødder, var bedstefar beredt. I den ene hånd en tang, i den anden en tube kontaktlim. Så kunne det aldrig gå helt galt, hm!"

(Margrethe i en klumme om 'Gør-det-selv-folk') i Fyns Amts Avis 2007)

Men far var også lidt af en medicinmand, syntes han selv, og vi andre også. Han havde altid en kur parat mod alle dårligdomme. Eksempel?

Helt ærligt var han vist en lille smule hypokonder, for han troede altid han fejlede noget alvorligt, som han dog heltmodigt kurerede sig ud af på egen hånd.

Hans dyder og gode sider opvejede dog disse småfejl, så det er da trods alt dem, der fylder mest i min erindring.

Han var uegennyttig og hjælpsom over for folk, der trængte til assistance, næsten for meget efter mors mening. Hun var dog selv ligesådan, så det er ikke underligt, at de aldrig kom til at bo eller leve 'standsmæssigt'.

020108

For resten har jeg ingen steder fundet noget om fars (og mors) arbejde for enker efter frihedskampens ofre. Det må Hans vide noget mere om. Far var den selvskevne formand, men han blev til dels modarbejdet af kollegerne, som syntes han var for pedantisk og blandede sig i de andres skrivelser. Han ikke blot kommenterede dem, han læste direkte korrektur, og det kan skyldes, at han ikke altid fulgte med tiden rent sprogmæssigt. Det funderer mor over i et af sine breve til mig. Det ødelagde delvis hans pensionisttid, men viser samtidig at han stadig var i fuld vigeur op i en høj alder.

Efter besøg hos Gerda Flensted den 4. januar 2007

Det var desværre ikke så meget mere, Gerda Flensted kunne huske.

Hun husker bare, at hun måtte skynde sig at amme sit få måneder gamle barn, før 'kaptajn Jørgensen' kom. Hun kendte overhovedet ikke noget til hans privatliv. Eller omvendt, for det ville jo være farlig viden i tilfælde af, at en blev taget. Hvor han boede, vidste hun heller ikke.

Selv var hun bare tilfældigt blevet valgt til at være fars sekretær, hvordan vidste hun ikke. Men hendes far var formodentlig forbindelsesleddet. Han havde et firma, men hvilket fik jeg ikke fat på.

Hun huskede, at bedstefar kom cyklende ud til villaen, hvor hun boede på første sal.

Og så at de skulle gå med armbind, efter 5. maj, når de skulle ud og ind ad hotel Fønix. Men da var hun åbenbart ikke med ret længe.

Hun vil gerne have et billede af bedstefar, så det printer jeg til hende snarest.

Hendes bror var ansat i et entreprenørfirma, som byggede bunkers til tyskerne. Om natten deltog han i sabotage.

Og det var rigtigt, at der boede en mand, der var stikker i den underste lejlighed i villaen. Dette vidste man dog først efter befrielsen.

Og hun gentog det med, at det var mærkeligt at vide besked om en, der skulle likvideres næste dag.

Så det er sparsomme brokker. Måske kommer der mere senere. Men det drejer sig jo kun om 4-5 måneder i det hele ud af et langt liv. Hun er skam frisk, rask og rørig, endnu. Og 88 år!

Og jeg ser, at jeg helt har glemt at fortælle, hvordan far agerede trafiklys på Rådhuspladsen. Med armene bredt ud til siden (for grønt), en advarende hånd op (gult), og endelig armene ud igen, samtidig med, at han elegant foretog en 90 graders drejning af kroppen, så det nu var trafikanterne fra den anden gade, der måtte køre frem. Det ville jeg gerne ha set. Det må ha været tæt på 1930, hvor underligt, det end lyder, at der endnu ikke var lysregulerede kryds. Da far var forholdsvis lille, måtte han stå på en skammel for ikke at blive overset. Men mor var alligevel stolt af sin elskede Johs..

Et andet minde dukker op: (2019)

Fars aforismer. jeg tror de var hjemmelavede.

Fx: Menneskeheden kan deles i 2 kategorier: Dem, der huler osten, og dem, der jævner den for andre!

Jeg har også glemt at fortælle, at far yndede latinske ordsprog.

Hvilke? Per aspera ad astra,

Vincere scis Hannibal, victoria uti nescis.

Det frydede ham, at hans ældste datter var specielt glad for latin i gymnasiet.

Erna, Mor, Bedstemor, Oberstinden, Åbine

Mor, et af de sjældne fotos

Svendborg, den 5. december 2007

Hvor skal jeg begynde?

Vores mor var en usædvanlig kvinde, og jeg synes det er på tide, her i en alder af 77 år, at nedskrive nogle af mine bedste erindringer om vores mor, Erna Helene, født Kjeldsen.

På Christians hjemmeside er der ikke så mange beretninger om mor, men jeg ved, at Christian er i færd med at renskrive breve fra mor, men at han har svært ved at afse tid til dette store projekt. Det har jeg tilbudt at hjælpe med.

I årene før 1944 levede vores mor sammen med mand og børn i Horsens.

Først i en 3-værelses lejlighed i Solgården, men da familien blev større, fandt vores forældre ud af, at tiden var inde til at finde et passende hus, hvor den stadig voksende børneflokk kunne få bedre plads. Dette faldt sammen med 2. verdenskrigs begyndelse, og der skete hurtigt det, at én familie ikke kunne råde over så megen plads. Derfor måtte den øverste etage lejes ud, og der kom skiftende lejere, som ikke alle var lige gode som naboer.

Senere vil jeg skrive om fru Jepsen. Der var også en fru Møller. Til sidst kom Rosas bror og svigerinde til at bo hos os med deres 2 børn.

Fru Møller blev sandsynligvis 'smidt ud', fordi hun groft forsømte pasningen af børnene, engang hvor vores forældre var på en tur sammen under en af de strenge isvintre. Mere om det senere.

Om tiden i Ålborg lige efter besættelsen ved jeg kun lidt, da jeg ikke boede der udover en kort periode efter første ægteskab og ældste søns fødsel.

Mor havde en svær overgangsalder, var flyttet fra kendte omgivelser i Horsens og til et ganske andet miljø i Ålborg, som Åbo, bedstefar, far var kommet ind i under sin tid som modstandsmand, hvor han levede under jorden i krigens sidste år.

Mor forstod at tilpasse sig, men det kostede store ofre af forskellig art. Jeg husker, at hun fulgte sin mand 'i

byen' på mødestedet ?, et finere værtshus, hvor mange af byens spidser havde deres gang. Far og mor blev selvfølgelig også inviteret hjem til disse mennesker, som var en del af overklassen. Det medførte, at deres 3 hjemmeboende børn gik en smule for lud og koldt vand. Hvilken forandring fra det indremissionske miljø i Horsens. Nu var det et liv i sus og dus, som de dog ikke havde råd til. Der blev også drukket en del til min store forfærdelse, engang jeg kom på besøg. Alt hvad jeg var opdraget til, var totalt kastet over bord. Det gav mig et årelangt traume. Men det er en anden historie.

Der blev sunget, festet og danset, også i vores beskedne lejlighed på 3. sal i Strynøgade.

Jeg var en enkelt gang med i ?, men jeg væmmedes ved atmosfæren takket være min puritanske opdragelse.

Mor var alle dage en stor kunstner, hun afstod fra at uddanne sig som koncertpianist, hvor jeg var den første, der spændte ben for den karriere. Sådan sagde hun i hvert fald. Hun fik vist aldrig nogen ønskebørn. En dygtig kontordame var hun for resten også, så var hun ikke blevet pianist, så havde hun andet at falde tilbage på, men - hun endte som husmor, slet og ret, for far kunne ikke tænke sig, at det skulle siges, at han ikke kunne forsørge en familie selv.

(Flyttes senere: Jeg ved at min morbror Henning under graviditeten spillede violin for mors ufødte barn, mig, og jeg har senere fundet stor glæde ved, desværre ikke talent for at spille, god musik).

Mor elskede blomster og kunne hele livet plukke de yndigste buketter på årstider, hvor vi andre ikke kunne finde nogen blomster.

Hun syede og strikkede meget. I sin ungdom havde hun broderet med stor dygtighed. Desværre ejer jeg ikke nogle af disse ting, som jeg for sent forstod at værdsætte. Bl.a. fine monogrammer med omstændelig syning.

I stedet måtte hun strikke og sy til den stadig voksende børneflokk under stadig vanskeligere vilkår, under krigen trevlede hun sengetæpper op, som hun strikkede babybukser af. (Et rygte vil vide, at kvinder efter krigen hæklede tæpper igen af gamle babybukser, men mon det er sandt?) Dette optrevlede garn blev vundet på nogle bordskånere, så det kunne dampes og blive glat, før Mor strikkede af det.

I Anne Marie Lønns roman 'Traktørstedet og Cafe Danmark', der foregår under besættelsen (1940 til 45) er der en beskrivelse af, hvordan bogens heltinde, Thyra, sprætter tøj op for at sy det om. At læse det mindede mig i den grad om Mor og hendes utrolige arbejde med at få gammelt tøj til at se ud som nyt. Hun ville ikke lade sine børn gå rundt i aflagt tøj, som var for stort eller småt. Nej, det skulle passe og der blev målt og prøvet til børnenes store irritation. Men når klassekammeraterne så bagefter roste tøjet, så var man selvfølgelig lykkelig. Netop det, at sømmene blev sprættet op og ikke bare klippet af (som jeg selv nok havde gjort i den situation) gjorde, at der var mere stof at bruge af. Sømmene blev så dampet, så der ikke var nogen spor af dem overhovedet bagefter.

At lave mad til en stor familie var også lidt af en kunst under krigen, især da mor gik meget op i, at den skulle være vitaminrig og ikke bare fylde noget. Rationeringsmærker er der skrevet om mange steder. Selv om min far havde gode forbindelser, var det ham imod at benytte sig af dem, så mor måtte nøjes med hvad hun lovligt kunne få fat på, og ALT var rationeret.

Da far måtte gå under jorden, afbrød han ikke forbindelsen med familien. Mor rejste jævnligt fx til 'Krarups præstegård' i ?, og engang var jeg med. Det var spændende med det anderledes og rigtig fornemme hjem, syntes jeg. (Jeg forelskede mig i Sørenns storebror, som vist hed Sten, og som i hvert fald ikke så til min side). Til min konfirmation, som mor måtte holde alene, dog med god hjælp fra vores faster Lis, var far for resten med. Han sad i pulpituret, og medlemmer af hans daværende gruppe var stationeret rundt omkring i nærheden af kirken for at kunne advare i tide, hvis der var fare på færde. Det måtte jeg **ikke fortælle til nogen**, og jeg fortalte det da også 'kun' til et par veninder, sikkert også til min veninde, som jeg havde

truffet gennem far, kun som penneveninde, og vi skrev meget kryptiske breve til hinanden, hvor Kristoffer stod for Gestapo fx. Far fik et damenavn, Hanne. Sådanne breve burde man have gemt.

Det følgende har min veninde (og tante) Rosa skrevet om, men jeg husker også tydeligt, da Gestapo en tidlig morgen ringede på i håb om at fange vores far. Også at de kiggede i fotoalbum, hvor de undrede sig over, at der ikke var billeder af far, kun et meget lysebrunt ungdomsbillede. Mor og Rosa lod selvfølgelig, som om de ikke forstod tysk, men fik dog gjort gestapo forståeligt, at i så stor en familie var der ikke råd til at blive fotograferet. At de ikke undrede sig over de mange bare pletter i albummet, det gjorde de måske? men gjorde ikke mere ved det. Billeder og kompromitterende breve var gravet ned i Hansignes (Rosas mors) baghave og var slemt medtagne, da de blev gravet frem igen. Selv sad jeg uanfægtet og skrev en dansk stil ind. Jeg forstod slet ikke, at det kunne være farligt, så man kan ikke kalde mig modig. I dag forstår jeg ikke, at jeg ikke var hunderød! Jeg var nok både uvidende og naiv.

Uddrag af Gudruns erindringer, som findes i sin fulde længde på Christians hjemmeside:

Den morgen, da Gestapo kom, stod vi sammen med Rosa inden for døren, i hvert fald Inger og jeg. Vi havde vores senge ovenpå i fars og mors soveværelse, jeg husker vi stod på trappen til overetagen. Rosa åbnede døren, og en eller anden, måske mor, måske Esther fulgte os op ad trappen, hvor vi blev puttet i Esters og Holgers dobbeltseng. Jeg trak dynen op over hovedet. Inger gjorde sikkert det samme, på et tidspunkt hørte vi en masse buldrende trin op ad trappen, men jeg husker ikke, der var nogen, der tog dynen af os. Jeg hørte nogle mænd gå og smække døre og låger op. Jeg var totalt rædselsslagen og havde mareridt om det i mange år.

Uddrag af Rosas erindringer om Gestapos besøg: (Dette har jeg taget direkte fra C's hjemmeside.)

Det var Holger, der havde hørt bilen og kaldte på os.

Jeg husker ikke, hvorfor det var mig, der lukkede op; men jeg tror din mor gik ovenpå, hvor I børn sov, for at bede Esther om at tage sig af jer.

Jeg kan ikke huske, om jeg lukkede op med det samme, eller om der først var nogen snak gennem den lukkede dør, men jeg vidste jo også, at din far ikke var i huset, jeg kan heller ikke huske, om jeg havde nået at klæde mig på, men det tror jeg nu nok, men jeg kan huske, at jeg bad om at se en legitimation, før de kom ind, jeg kan huske, jeg forklarede, at vi var alene hjemme med små børn og derfor naturligvis var nervøse for at lukke op for fremmede og så på det tidlige tidspunkt.

De var 2, den ene talte dansk, de var begge civil klædte og høflige nok. Jeg var ret god til tysk dengang, men det lykkedes mig åbenbart at se tilpas uforstående og dum ud, så danskeren hele tiden måtte oversætte, og det gav mig jo lidt mere tid til at svare, først og fremmest på spørgsmålet om, hvorfor vi var alene hjemme og hvor Hr. Jørgensen var, som de ønskede at tale med.

Jeg kan huske, at jeg nåede at fortælle det med ildebranden, før din mor kom ned til os, for de spurgte hende om det samme. (Måske var det lige inden, at mor havde ringet efter politiet, se nedenstående bemærkning.)

Olga kan huske, at hun sad inde i stuen, fordi hun var stået tidligt op for at skrive stil og slet ikke havde registreret noget, før vi stod i stuen. Kaj har fortalt mig, at han husker, han bare ville gemme sig under dynen.

De ville gerne have et billede af din far og undrede sig over, der ingen var, men din mor forklarede, at med mange børn og ikke så mange penge, havde der ikke været råd til at blive fotograferet og de albummer, de selv fandt i reolerne, var i en miserabel stand, idet halvdelen af de oprindelige fotos var revet ud, som vi forklarede de to herrer, det er jo sådan noget, der sker med små børn i huset.

Jeg kan ikke huske, om de fik noget billede, men Olga mener, at vi fandt et gammelt utydeligt et, som de fik med.

Lidt synd, at alle de gode, kristelige venner, faktisk glemte mor under krigen. Tidligere havde hun sammen med far været med i en bibelkreds, men hun var åbenbart ikke spændende som enlig mor. Det fik mor til at se med skeptiske øjne på Indre Mission. Hun var aldrig så fast i troen som vores far. Det diskuterede vi tit. Det var et yndet emne for os.

Mor fødte i alt 7 børn, hvoraf de 2 døde, den ene efter 2 dage, den anden som toårig. Disse døtre glemte hun aldrig, og vi andre var nærmest med til at fejre både deres fødsels- og dødsdage. Disse piger, især Herdis var selvfølgelig helt usædvanlig klog, sød og dygtig. Jeg husker hende som en drillepind?. Og da hun var død, sagde jeg til mor 'Hvor var det dog godt at du ikke fik syet den røde kjole til Herdis'. Da har jeg været 7 år vel på det nærmeste, men megen medfølelse har jeg ikke demonstreret.

Mor var også en enestående fortæller, og jeg skammer mig over, at jeg ikke kan huske ret meget af de spændende ting, hun fortalte om slægten. Måske var jeg bare i naturlig opposition til mit ophav, men jeg fortryder, at jeg faktisk ikke hørte ordentligt efter. ('Alle de gamle historier!' - Gab!)

Der var noget med en familie i Nr. Aaby, hvor der var en kæmpe børneflokk. Engang skulle faren lægge børnene i seng. Han syntes godt nok den ene var lidt for genstridig, indtil moren kom hjem og opdagede, at det obsternasige barn var en af naboens unger!

Under den spanske syge var der en nabofamilie, hvor en stor del af børnene døde og vist også moren. Men om det var den samme familie, ved jeg ikke.

Dengang var der store børneflokke, og at mor og morbror Henning kun var to, var anderledes end normen. At deres egen mor, Olga døde af tuberkulose, sørgede jeg over, hver gang mor fortalte om det.

Mine søskende og jeg voksede op med masser af sang, med mor ved klaveret. Disse lørdagsaftener er uforglemmelige. Mor, som havde kunnet spille Beethoven og Brahms med følelse, måtte nu nøjes med at akkompagnere til fars og familiens fællessang. Heldigvis kunne hun trøste sig med, at det var lidt af en kunst at spille til sang. I begyndelsen var det Danmarks Melodier (5 bind), senere blev det Sigfred Pedersen og Sorgenfri, hvis viser far var virkelig god til at foredrage. Men - det var jo mest drikkeviser, så den dengang snerpede Olga var lidt betænkelig ved nogle af dem. (I dag kan jeg stadig mange af melodierne og versene.)

Mor var, ligesom far i øvrigt meget betænksom over for folk, der var fattigere og ringere stillet, bare de var hæderlige. Der var fodermesterfamilien Gosvig og senere fordrukne Francis og hans forsømte familie. Og ikke at forglemme familien Rostrøm. Gudrun havde så ondt af dem, fordi de havde lergulve, indtil hun opdagede at det var trægulve med et åretykt lag skidt.

Der kan nævnes flere andre, (men Inger, Gudrun og Hans må jeg have spurgt om flere detaljer.)

Så hun var ikke en snob, mor, selv om hun nød at blive kaldt Oberstinden. Lige så mange sagde bare Åbine, og hun var sandt at sige ens over for alle. Hun var stolt af sin mand. Hun elskede ham hele livet, selv om han var lidt for glad for andre damer.

Når mor skulle forære en gave, nøjedes hun ikke med at pakke den ind, nej, hvad enten det var et glas syltede pærer eller en flaske vin (?), blev den klædt som en gammel kone. Disse koner var så flotte, at det næsten var synd at pakke gaven ud, tror jeg.

Som eneopdrager måtte mor nødvendigvis være skrap, men hun var bestemt også kærlig og omsorgsfuld. (Fars rolle, når han ellers var hjemme og ikke var indkaldt eller optaget af modstandsarbejde, var under jorden, eller optaget af at bygge hjemmevernet op i Ålborg, det var den straffende forælder.)

Jeg husker lørdagsaftener, hvor vi sang og også spillede forskellige ordlege, hvem kunne få flest ord ud af et længere ord, fx. Kortspil var - selvfølgelig bandlyst. Ligeså dans og tildels også biograf. (Det lykkedes dog alligevel Kaj, at komme der temmelig tit!)

Som mange andre satte jeg min far meget højt. Han kom dog til at sidde lidt mere skævt på piedestalen, da jeg afslørede ham som en slem mandschauvinist. Mor var helt betænkelig ved mine angreb på ham. Selv var han vist stolt af, at han vaskede sine egne (væmmelige) nylonskjorter, Det var hans tribut til kvindefrigørelsen!

Når mor skulle af sted til et af de selskaber, som far og hendes tilstedeværelse ville kaste glans over, sad hun og syede ny kjole, næsten altid efter samme model, og tit kom hun af sted med både ritråde og knappenåle. Travlt havde hun altid. Engang kom hun i kirke i sådan en fart, at hun først henne i kirken opdagede, at hun stadig var iført hjemmesko.

At samle sten var en anden af mors store glæder. Hver gang hun gik ved havet, så hun ned i stendyngerne, ikke efter rav eller andre sjældenheder, nej efter kønne sten i forskellige farver. Hun kunne slæbe sine plasticposer med sig i timevis. Var vi døtre med, kunne vi ikke nænne at gå tomhændede. Jeg ved, at Christian tog nogle af stenene fra haven med sig hjem efter fars bisættelse.

En god bedstemor var hun, og langt kærligere end hun var mod sine egne børn. Hver sommer og til jul var Olga og hendes børn altid hjemme og blev modtaget med åbne arme. Flere af mine søskende og jeg har i perioder boet hjemme, efter at vi var blevet voksne. Der var altid plads til os. Også flere af børnebørnene har boet der.

Da Olga sejlede med Jørgen i 5 uger, passede hun Christian og Anders, som var for ustyrlig for farmor, som dog havde Thomas. Christian har været 5 år, Anders et år.

Da jeg ville til København og have en kontorplads, tilbød hun og far som den naturligste sag af verden at passe Christian, der dengang kun var et årstid. Ja, jeg forlod mit barn! Tænk engang. Friheden varede dog ikke længe, også det er en anden historie.

101207

Lørdag aften sad mor som sagt ved klaveret og spillede til familiens sang. Dette var før krigen især. Hverdagsaftener læste far op af Kiplings samlede værker, dog nok især eventyrene. Hvad lavede mor imens? Hun stoppede gamle strømper eller strikkede nye!

Til jul var mange af gaverne hjemmelavede. Alle nevøer og niecer skulle også have gaver. Et år lavede far og mor mokkasiner til alle. Et andet år billedbøger.

Til pinse var det en fast regel, at familien skulle på skovtur. Derfor mindes jeg endnu, hvordan vi mere end en gang sad og nød lækkerierne under regnslag og paraplyer.

Også alene tog mor af sted med os. Et yndet mål var zoologisk have, som var helt ude i den anden ende af byen. Det har været et syn at se, mor med Inger i barnevognen, Gudrun siddende foran på vognen og Hans, der hagede sig fast i vognen ved siden af. Kaj og Olga sluttede optøget. Jeg husker ikke, at nogen havde mere lyst til at blive hjemme, skønt det var usædvanligt med så stor en børneflokk på den tid. 'Sig mig, har dine forældre aldrig hørt om børnebegrænsning?' var et af de spørgsmål, Olga aldrig glemte. Det var lidt flovt at være så mange i én familie, når de andre var enebørn eller kun havde en enkelt søskend.

Frokostanretninger senere i Ålborg var noget mor måtte excellere i, for far ringede ofte hjem og sagde, at han havde inviteret general ditten og oberst datten til en bid mad. Så fremtryllede mor en overdådig frokost, som altid vakte stor lykke. Ellers var hun ikke den store mesterkok, men kolde retter var hun rigtig god til. Allerede i vores skoletid, da man næsten ingenting kunne få, serverede mor gulerodssalat, frugtsalat

og chokoladepålæg for de sultne skolebørn. Vi glædede os til at komme hjem til den gode mad og spiste vist alt for meget, men vi skulle i hvert fald ikke lide nød. Mor lagde vægt på alt det med vitaminer og var egentlig meget moderne. Engang var hun ved at skræmme en ung pige (i huset) væk ved at servere brændenældesuppe, og stuvet skvalderkål!

Fordi mor ikke havde lært noget om husførelse, havde hun altid den forestilling, at det var noget, der var meget svært, og hun var altid imponeret af sine medsøstres skinnende hjem. Hun var derimod kreativ, som forhåbentlig er fremgået af det, jeg har skrevet. Og vi savnede ikke noget, ryddede dog ihærdigt op, hvis der kom besøg af en skolekammerat.

Jeg må også lige nævne, at mor ikke tolererede ukorrekt sprog, ej heller Horsens-dialekt. Så lige siden kan mine søskende og jeg føre lange diskussioner om, hvad der er rigtigt og forkert, og vi holder aldrig op med at undre os over, at 'folk siger som de gør' 😊 Far havde det på samme måde, husker jeg. Vi blev ustandselig rettet. Fx. 'Jeg hængte min frakke på knagen, og så hang den der'. Den dag i dag må jeg bremse mig selv i at rette på mine jævnaldrende. Og skrækken for alligevel af og til selv at komme med nogle brølere, den forlader mig aldrig helt.

111207

Nu har Gudrun skrevet sine erindringer om mor, som jeg kun har læst løseligt igennem, for at de ikke skal forstyrre mine egne minder.

Engang, måske mens far endnu var ansat i politiet, jo det må det have været, faldt han i søvn bag rattet og fik en reprimande for det. Siden tog vores mor så tit som muligt med for at holde ham vågen. Det blev en livslang vane. Far kunne en masse, især spejdersange, udenad, så der var nok til flere timers kørsel. Og en god stemme havde han. Her savnede mor nok klaveret!

Det smukke hjem fyldt med antikviteter og god kunst på væggene, bortset fra billeder malt af veninden, Grethe Nordhagen, det fik vores mor aldrig. Enkelte dele sneg sig ind i årenes løb, men ellers kan man ikke kalde det et præsentabelt hjem.

Som jeg har fortalt ofrede mine forældre mange penge og megen tid på andre, fx også min morbror Henning, så der blev aldrig mulighed for mor til at vise, at hun i virkeligheden havde en særdeles god smag. Da mor efter at have røget i alle årene siden krigen, hvor det var moderne og smart at ryge, holdt hun pludselig op, ikke af helbredsmæssige grunde, nej fordi hun indså, at hun på den måde ville få nogle lomme penge, som hun selv frit kunne disponere over. Hver dag lagde hun et beløb til side, som ellers ville være gået op i røg, og det blev til rigtig mange penge, måske fordi hun overdrev sit cigaretforbrug? Som de fleste af sin generations husmødre fik hun kostpenge, som altid var alt for små, så der blev tit købt på klods, og regningerne blev så nogenlunde dækket til den første.

En mand, der ender som oberst, har normalt valgt sig en kone fra det bedre borgerskab med penge på kistebunden og udsigt til en god arv. Så det var selvfølgelig en af grundene til, at hjemmet ikke levede op til standarden inden for den rangklasse, de var kommet til at tilhøre. Det og så deres store gavmildhed over for de svage, de stødte på hele deres liv, deres mange børn og børnebørn (dem havde de 14 af)!, som de altid tog sig af i vanskelige tider.

Mor var alle dage en eminent brevsriver. Hendes omfattende korrespondance er der forhåbentlig lidt tilbage af rundt omkring. Selv modtog jeg mange trøstende breve i en vanskelig tid. Mængden af folk, der skulle have en håndskreven hilsen til fødselsdag og jul voksede år for år. Til sidst bestod en stor del af mors juleforberedelser i at skrive disse meget personlige breve, som jeg ved alle var glade for at modtage.

At der var en smule 'kreativt rod' i vores barndomshjem, er lidt af en underdrivelse. Når der skulle komme gæster, blev Kaj og jeg sat til at pille tråde af kokostæppet. Ellers blev der ikke gjort rent, for det kunne ikke

betale sig. Det var bedre at gøre det bagefter, for så var der mere at komme efter. Den efterfølgende rengøring kan jeg nu ikke huske nogensinde blev udført i virkeligheden!

Hele sit liv var mor en flittig læser af ugeblade, dog især 'Alt for Damerne', som hun til sin mands store fortørnelse lærte en masse kvindeoprør af i bladets progressive periode i 70'erne.

Hun havde simpelthen ikke tid til at fordybe sig i en bog.

Hun var lidt flov over sin læsning, men jeg er sikker på, at hun trods alt fik en masse livsvisdom ud af disse blade.

Engang satte hun sig dog for at læse klassikerne. Hun startede med Strindberg og læste sig igennem alle hans værker. Om hun nogensinde nåede at tage hul på andre forfattere, husker jeg ikke. Men Strindberg fyldte reolen hos en af naboerne i Strynøgade. Alligevel! Strindberg! Der som bekendt var temmelig kvindefjendsk, og som i dag næsten er umulig at læse. Hans dramatik er en anden sag.

Mor kunne ikke lide tordenvejr, hun var kort sagt bange. Når det første lyn glimtede, samlede hun de hjemmeboende børn omkring sig. Det har hun åbenbart følt en vis tryghed ved.

Imens fortalte hun gruelige historier om folk, der var blevet ramt af lyn. Det var de samme historier hver gang, men de mistede ikke deres gru.

Heldigvis har jeg ikke arvet den skræk, tværtimod vandrede jeg engang hjem i et gevaldigt tordenvejr og nød de flotte lyn. Det undlod jeg selvfølgelig ikke at prale af, men fik en ordentlig sk...balle og ikke ros.

*Dette minde dukkede op her i 2019, hvor vi har haft rekordmange lynnedslag!

Og der dukker stadig nye minder op.

Her i min høje alder (89) kommer jeg til at tænke på, at den telefonfobi, jeg lider af, bestemt ikke var noget problem i skoletiden. Min veninde og jeg klarede fx mange spørgsmål om lektier over telefonen. Når mor opdagede, at telefonen havde været brugt til privat snak i rigtig lang tid, vi snakkede nok også om andet end lektier 😊, så afbrød hun mig prompte, for det var jo en tjenestetelefon, som vi ikke bare kunne bruge uhæmmet.

Mormor

Mormor blev heller ikke så tit fotograferet

Sådan har jeg skrevet til en slægtning til mormor, af Schüssler-familien.

For at starte bagfra, så kan jeg overhovedet ikke huske, at mormor nogensinde fortalte om sin barndom eller opvækst. Det kan der være mange grunde til, dels, at det ikke interesserede mig, at jeg bare har glemt det, men også måske, fordi mormors barndom har været fattig og måske lidt trist, men som sagt, jeg ved slet ikke noget om hendes baggrund.

Som menneske synes jeg hun var alle tiders bedste mormor, som vel alle børn næsten synes deres mormor er. Så det bliver derfor et meget subjektivt billede, du får fra mig.

Det bliver spredte erindringer fra alle årene.

Jeg husker, at hun altid sang, især i køkkenet, hvor hun tilbragte megen tid, som datidens husmødre jo gjorde. Hun gjorde nu også meget rent, og der var en stue, som kun blev brugt til fint brug. Det var rigtig flotte møbler betrukket med rødt stof, og det var noget ganske særligt for mig at få lov til at komme med mormor derind, sandsynligvis når hun vandede blomster. Ellers sad vi for det meste i den lille stue, hvor jeg husker hende sidde og læse for mig, med mig på skødet! (Nok ikke da jeg blev større). Vi sov også til middag på divanen i den lille stue. Måltiderne fik vi som regel i køkkenet, om søndagen dog i spisestuen.

Meget af min tid tilbragte jeg i verandaen, hvor jeg kan nævne som en kuriositet, at jeg gerne måtte læse Knold og Tot i stakken af gamle ugeblade, men det var strengt forbudt mig at læse novellerne og romanerne. (Det gjorde jeg så selvfølgelig i smug).

Hvorfor jeg ikke hjalp med husarbejdet, ved jeg ikke, men i hvert fald var der ingen ende på de ribs, solbær, stikkelsbær, jeg hjalp med at plukke i de dejlige lange sommerferier, jeg tilbragte i villa 'Yrsa'.

Når man opholdt sig i haven, brugte man det udendørs dass. Det var der slet ingen diskussion om, og der lå også masser af blade, man kunne bruge tid på at kigge i.

Jeg synes mormor var en kærlig kvinde, især når man gjorde, hvad man godt vidste man skulle gøre for at være rigtig. Straffe gjorde hun ikke, hun irettesatte kun en.

Mormor var meget religiøs, indremissionsk, og der var ret strenge regler, som hun overholdt - næsten alle, bortset fra det med ugebladene, det var ikke helt efter bogen. (Min farmor og farfar syntes hun var ret verdslig. I deres hjem blev der næsten kun læst op af biblen og gudelige skrifter). Men mormor brugte ikke læbestift og kunne heller ikke forestille sig at farve sit hår. Danse var der overhovedet ikke tale om at gøre, selv om morfar var meget glad for at danse før hendes tid. For resten var det nok også lidt forkert, at hun ikke havde højhalsede kjoler og knold i nakken. Hun lod sig permanente!

Alligevel, forfængelig måtte man ikke være. Jeg blev altid irettesat, hvis jeg som barn stod stille og beundrede mit eget billede i det store spejl i toiletbordet.

Og jeg husker slet ikke, at hun kom i Missionshuset, derimod til kaffe hos en kreds af ligestillede damer, hvor bagværket var det man samledes om.

Spillekort var totalt forbudt. Det kunne derfor sommetider være lidt betænkeligt at sidde at spille 'Fremmed-elleveren', vi tre, mormor, morfar og jeg, for tænk, hvis nu folk, der gik forbi udenfor, troede, at vi sad og spillede med rigtige kort!!!

En af de ting, jeg senere har fået at vide, er, at mormor og morfar ville have adopteret mig, fordi de ikke fik børn sammen, og fordi min mor og far jo havde så mange, at det var meget strengt for min mor at føre hus under krigen. Men det er en anden historie. Da jeg hørte dette, syntes jeg dengang, at det var vel nok ærgerligt, at det ikke blev til noget. Tænk at blive forkælet som enebarn i stedet for at skulle være storesøster! Men det må da sige lidt om Ottilie, at hun ville påtage sig dette ansvar!

Min morfar var lidt af et legebarn, og det prøvede mormor hele livet at kurere ham for. Han elskede at optræde. Når han var i det hjørne, kaldte han hende for Otto. Hun har åbenbart været nr. 8 i rækken, så det har nok været en fattig opvækst, mon ikke?

Mormor var bare 19 år, da hun blev gift med morfar og fik til opgave at opdrage på 2 temmelig forkælede

børn af morfars første ægteskab. Desuden var mor og mormor meget forskellige, så det slog gnister temmelig tit. Når jeg skal være helt ærlig, så må jeg sige, at det var ret ansvarsløst, at morfar giftede sig med en, der var så ung i forhold til hans børn, men han har sikkert været dybt forelsket. Jeg synes hun var meget køn som ung.

Sig til, hvis jeg skal finde ud af, om jeg har et billede af hende fra dengang!

Der var kun 9 års aldersforskel mellem mor og mormor. Desuden var de af natur vidt forskellige. Det skulle skabe problemer. Ikke desto mindre holdt de forbindelsen vedlige, indtil døden. Så trofaste var de begge. Trods alt!

Senere var mine mindre søskende, i hvert fald mine søstre, også på ferie hos mormor, og det gik heller ikke uden gnidninger.

Så du ville måske få en noget anden historie, hvis du spurgte dem.

Hvis du spørger Ulla Kjeldsen, som hun vist stadig hedder, Henning Kjeldsens datter, så kan hun måske fortælle mere end jeg. Hun er vist både god til at huske og til at fortælle.

Som du nok kan læse ud af dette, har jeg ikke viderebragt rygter, men har fortalt, som jeg husker mormor, altså mest om det gode.

Jeg holdt forbindelsen vedlige med hende i alle årene, men da jeg selv havde store, personlige problemer i mange år, må jeg indrømme, at jeg ikke husker meget fra de senere år. Hun døde gammel, 3 uger efter min mor.

Min morfar, Ottilies mand, står stadig ret levende i min erindring med alle sine gøglerier. Han elskede at optræde med en slags tryllekunster, som jeg dog ikke kan beskrive nærmere.

Han var i hvert fald ikke missionsk. Han var en striks politimand, som folk var bange for, også når han var i civil. De fik skam en opsang, hvis de fx kørte på cykel uden lygte.

Han, Erna og Henning havde skam også deres egen trio, hvor morfar spillede cello, Henning violin og Erna klaver.

Han var en rar morfar over for mig, men hans liv foregik ligesom et andet sted, nemlig i hans arbejde ved politiet.